
Jeromos füzetek 114. szám

Szent Család-kép a wieliczikai sóbányában	címlap
Ajánlás (Csaba t.)	1
Csendes percek (Antoine de Saint-Exupéry)	2
Karácsony – Betlehem – betlehem (Tarjányi Béla)	3
„Pólyába takarta és jászolba fektette...” Lk 2,7 (Martos L.B.)	21
„Élő Ige” <i>Bibliaiskola (Vágvölgyi Éva)</i>	31
Társulatunk életéből	42
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k

**Az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207**

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig. Tel.: 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Gyürki László, Kocsis Imre,
+Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Ajánlás

A negyedik évben a teológián a karácsonyi szentmise után ott maradtam a kápolnában. Isten végtelen szeretetét láttam meg a megtestesülésben teljesen kiüresedett, gyermekként közénk jött Teremtőm arcát szemlélve. Isten végtelenül jó és szeret, de én a csöppnyi jászol előtt végtelenül kicsinek, csatakos bűnösnek éreztem magamat. Fájt, mert úgy éreztem, hogy e végtelen szeretetre nem tudok méltó módon szeretettel válaszolni.

Jézus a kis jászolból felém nyújtotta karjait, és csak egyetlen dolgot mondott: "Szomorúságod azt bizonyítja, hogy szeretsz engem, mert ha nem szeretnél, akkor nem is fájna az, hogy nem tudsz eléggé szeretni. Akkor már te is rég a puha ágyadban lennél." Megértettem, hogy forró könnyeim arról beszélnek szavak nélkül, hogy minden bűnöm ellenére szeretem Istent... Akkor és ott Isten végtelen igénjére én is a magam maroknyi pornyi létem igénjét alázattal kimondtam.

Böjte Csaba testvér

Antoine de Saint-Exupéry, Fohász

“Uram, nem kérek csodákat, és lehetetlen dolgokat, csak annyit kérek, hogy adj erőt a mindennapokhoz, hogy megtanuljam értékelni a kis művészi léptek fontosságát. Add, hogy legyek figyelmes, találékony, miközben a napi rutin részét képezi az életemnek, és tudjak megállni akkor, mikor a felfedezéseim, a tapasztalataim szembejönnek velem.

Taníts meg arra, hogy jól tudjak bánni az időmmel, és hogy különbséget tudjak tenni a fontos és kevésbé fontos dolgok között. Kérlek, adj erőt, hogy ne csússzon szét az életem, tudjam racionálisan beosztani az időmet, ismerjem a korlátaimat, és hogy meglegyeljek az alkotásban, a művészetben az örömeimet.

Segíts, hogy megértsem azt, hogy az álmok olykor nem segítenek, mint ahogy az sem, ha visszavágyok a múltba. Ehelyett inkább értékeljem a jelen pillanatát, annak fontosságát.

Segíts abban, hogy megértsem azt, hogy a nehézségek, a vereségek, az elégedetlenségek hozzájárulnak a fejlődésemhez, ami által tapasztaltabb leszek. Emlékeztess arra, hogy a szív mindig konfliktusba kerül a rációval.

A megfelelő pillanatban adj erőt és bátorságot. Adj türelmet, és emlékeztess arra, hogy minden probléma rendeződni fog egyszer.

Ajándékozz meg gazdag fantáziavilággal, és azzal, hogy ha valaki rászorul, tudjak neki szállást, étkezést biztosítani. Adj erőt, hogy segíteni tudjak az elesetteken és, hogy ne ijedjek meg a fontos lépések megtétele előtt.

Mutasd meg nekem az igazit, a valót, amire leginkább szükségem van. Tanítsd meg nekem a kis lépések művészetét!”

Forrás: filantropikum

Karácsony – Betlehem – betlehem

A Karácsony időpontja

A kereszténység második legnagyobb ünnepét minden év december 25-én tartják világszerte. (A középkorban és a kora újkorban is a Húsvét nagyobb ünnepnek számított.) Történelmileg ma már tudjuk, hogy Krisztus valószínűleg nem december 25-én született, csupán a IV. században (325 és 350 közti években) került erre az időpontra a Karácsony ünneplése.

A Napisten tiszteletét Aurelianus római császár vezette be a 3. században. December 25-én, a téli napforduló (antik számítás szerinti) napján megünnepelték a Sol invictus (Legyőzhetetlen nap) ünnepét. Ebben az időben a napot látszólag legyőzte a sötétség, azonban hamarosan hosszabbodni kezdenek a nappalok, újjászületik a Nap. A Nap ünnepe a 4. századra igen népszerűvé vált, sok pogány erkölcs-telen kilengéssel volt tele az ünneplése. A keresztények számára kézenfekvő volt Karácsony ünnepét, a születés ünnepét erre a napra tenni.

Az őskeresztény vezetők háttérbe akarták szorítani Róma addigi legnagyobb ünnepét a pogány „legyőzhetetlen nap születését” és így szándékosan erre a napra tették a megváltó születésének napját. I. Gyula pápa 350-ben hivatalosan is a Megváltó születésnapjává nyilvánította december 25-ét. A római almanach szerint már 336-ban megünnepelték a karácsonyt a birodalom fővárosában.

A karácsonyfa-állítás szokása

A karácsonyfa-állítás szokása csupán a 15-16. századra nyúlik vissza. A 16. században a reformáció új tartalommal töltötte meg a karácsony ünnepét. Az addigi templomi liturgia kezdett beköltözni a házakba. Az emberek a Biblia otthoni forgatása révén a vallásos ünnepeket és szertartásokat elkezdték otthon is ünnepelni. Kialakult sok karácsonyi szokás, például a karácsonyfa-állítás is. Ennek háttérében egy középkori skandináv (és germán) szokás állt, mely szerint egy-egy fiatal fa kivágása az ifjú élet feláldozását jelképezte. A pogány – kereszténységhez nem kötődő – rítust a 16. századtól Jézusra

is vonatkoztatni kezdték, hiszen ő is fiatalon áldozta fel életét. Mai tudásunk szerint a legelső karácsonyfákat Skandináviában, azon belül Svédországban kezdték állítani, majd később a szokás a harmincéves háború (1618-1648) idején eljutott a népesebb Németországba is. A szokás nagyon gyorsan terjedt szerte Európában: a 18. századra már egész Németországban, a 19. századra Ausztriában, Franciaországban, illetve a kivándorlók révén az Újvilágban is elterjedt az ősi skandináv rítus.

Az első feljegyzés karácsonyfáról Sebastian Brant német írótól származik, Strasbourgban a 15. század végén (1490). Ekkoriban almával, ostyával díszítették. A gyertyás karácsonyfát elsőként 1660-as évekre emlékezve Lisolotte pfalzi grófnő említette 1708-ban írt levelében. Bécsben az első karácsonyfát a Berlinből áttelepült Arnstein bankárcsalád házában állították 1814-ben, ami akkoriban olyan furcsa volt, hogy még a titkosrendőrség is jelentést készített róla. A karácsonyfa-állítás szokása Magyarországon a 19. század második felében jelent meg, kezdetben főleg a német ajkú városi lakosság körében. Az első „magyar” karácsonyfát valószínűleg Brunszvik Teréz állította Aszódon, 1824-ben. A magyar szépirodalomban a karácsonyfa első említése 1854-ből, Jókai Mór *A koldusgyermek* című, karácsonyi tárgyú elbeszéléséből van. A magyar hagyomány szerint a fát december 24-én állítják, és vízkeresztig (január 6.) áll.

A karácsonyfákat kezdetben édességekkel és gyümölcsökkel díszítették fel, később – a 20. században – kezdett kibontakozni az üvegdíszek megjelenése. A karácsony megünneplése egyre inkább kezdett szokássá válni a nem vallásos családok körében is, a szeretet, a béke ünnepeként, a vallásos keresztényi rítusok egy részét átvéve. Napjainkban, az európai keresztény kultúrkörben a karácsony népszerű és sokakat érintő ünnepé vált, amely mindenki számára más-más jelentést hordoz.

A karácsonyfadíszek jelentése

Szaloncukor: az édes íz az égiek ajándéka. A finomság emeli az ünnep hangulatát. Ez a modern kori szokás nem tartozik szorosan a

hagyományos szimbólumokhoz, mégis elengedhetetlen része lett a karácsonyfa-díszítésnek.

Dió és alma: a „Tudás fája”, az „Életfa”. Az eredendő bűnre a tudás megszerzésére emlékeztet bennünket a fára kötött alma. Bibliai szimbólum szerint az a tudás, amit Isten eltiltott: bűn. „Semmit ne tegyél, amit Isten nem áldott meg!” A dió is bölcsesség-jelkép. Az emberi agyhoz hasonlatos mintázatú, a picike dió magjában ott rejtőzik a hatalmas fa lehetősége, de ennek a fának emberöltő – vagy még annál is hosszabb idő – kell, hogy bőven termőre forduljon. A dió a jövőendő nemzedékbe vetett hitet is jelképezi. Az aranyalma és az aranydió a fénylő bölcsességet hozza el hozzánk.

Apró figurák, mézeskalács díszek: kicsiny játékszerek különböző anyagokból a gyermekkor csodáját, az önfeledt örömet, játékoskosságot tanítják nekünk. Figyelmeztetnek az ajándékozás, az örömszerzés a másokra való odafigyelés fontosságára, úgy, hogy közben mi is örülhetünk.

Csillagszóró: a betlehemi csillag kicsinyített utánezata. Az a fényes csillag, ami megmutatta a Megváltó születési helyét, olyan szimbólum, ami a reményt és a jó hírt testesíti meg. A csillagszóró pici csillagai ezt a reményt és derűt elevenítik fel.

Gyertya: A gyertya a három sík, a test, a szellem és a lélek, vagyis a viasz, a kanóc és a láng, a Szentháromság üzenete, a fiú megszületése, a fény megérkezése.

Csengettyű: A kis harangocska jelzi, hogy „megérkezett az angyal”. Hangja hozza meg a karácsony hangulatát sok családnál. A régebbi kultúrákban démonűző hatást tulajdonítottak a hangjának. A csengettyű hangja rezgésbe hozza a levegőt, ezzel jó energiákat teremt. A megtisztítás rituáléjában játszik szerepet, akár csak a tűz elemű jelképek, mint a gyertya és a csillagszóró.

Forrás: <http://sokszinuvidek.24.hu>

A szentmise, a böjt, az ünnepi ételek és az ajándékozás

Magyarországon a katolikus keresztények számára Jézus születésnapjának fénypontja a karácsonyi misén való részvétel (*24-én éjfélkor vagy 25-én napközben*). December 24-én hagyományosan a

családok böjtölnek (*karácsony böjtje*), és csak este fogyasztják el a böjti vacsorát. Ez eredetileg alma, dió, méz és fokhagyma, majd vajjal bableves hús nélkül (*böjtös bableves*), végül mákos guba volt, de újabban kialakult hogy hal, illetve töltött káposzta kerül ilyenkor az asztalra. December 25-én következik a karácsonyi ebéd vagy karácsonyi vacsora. A család, esetleg a nagyobb rokonság ilyenkor összegyűlik, hogy együtt fogyassza el a karácsonyi ételket. A magyaroknál a bensőséges családi együttlét általában 24-e estéje (*szentes-te*), míg a nyugat-európai országokban többnyire 25-e.

Régebben a betlehemezés a legismertebb és legelterjedtebb karácsonyi szokások közé tartozott, amely egy több szereplős dramatizált játék volt és az egész országban ismertek, nagyon sok helyen ma is

A Szent Katalin templom (a Születés Bazilikája mellett)

gyakorolják. A falusi betlehemezés legfontosabb eleme a betlehemi pásztorok párbeszédese, énekes játéka volt. A dramatizált játék fő

eleme a Kisjézust imádó három pásztorról szóló bibliai történetre, köztük a nagyothalló öreg pásztor tréfás párbeszédére épült. A betlehemezés fő kelléke egy templom alakú betlehem volt, amelyben a Szent Család volt látható. A pásztorjáték szereplői voltak a kistemplomot vivő két angyal, a három pásztor, illetve a szatmári országrészben őket kiegészítette a huszár és a betyár alakja.

A nem vallásos, de keresztény kultúrkörbe tartozók számára a karácsony általában a szeretetet, a családi együttlétet jelképezi. Karácsonykor elterjedt szokássá vált megajándékozni szeretteinket. Az üzletek és áruházak a szentestét megelőző hetekben igyekeznek kihasználni az ajándékozás szokását és reklámdömpinggel próbálják bevételüket többszörözni – ezzel sokszor pusztán fogyasztási lázzá torzítva az ünnep hagyományos és valódi lényegét.

Forrás: Harmat Árpád Péter: www.origo.hu

Betlehem története

Betlehem neve: eredetileg Efrata (Gyümölcsfeltele),
Betlehem (Kenyérház), bet-lacham
Beit Lahmo (szír nyelven, a vidék régi nyelvén)
Kenyérház; arabul: Húsház).

A Bibliában: Juda-Betleheme (Bir 17,7; 1 Kir 17,12; Mt 2,5),
vagy Betlehem-Efrata (Mik. 5,2).

Kr.e. 14. sz.-i amarnai szövegekben "bit ilu lachama"
néven szerepel (Lachama istennő háza),
mint Urusalim vidékének egyik városa.

A város neve a Bibliában először a Teremtés könyvében olvasható Ráchel halálakor. Idevaló volt Elimelech, Noémi, Booz, Obed, Izaj, Dávid, Abisaj, Joab, Asael.

József és Mária is innen származott. Egy apokrif könyv szerint a betlehemi Mathannak három lánya volt: Mária (akitől Mária Szalóme született); Szóba (aki Erzsébetnek anyja, Jánosnak pedig nagyanyja); és Anna (aki a szefforiszi Joakim felesége, Mária anyja).

Jézus itt született egy barlangistállóban

160. Jusztinusz Flavia ír a barlangról, amit mindenki ismer. Közli, hogy Szent József a betlehemmel szomszédos üregben lakott.

Szent Jeromos Hadriánusról írja, hogy a szent helyek meggyalálása képpen a jászolba Adonis bálványát fektette.

Origenész (185-252) hivatkozik arra, hogy Betlehemben mindenki, még a pogányok is tudják, hogy Jézus melyik barlangban született.

Euzébiusz is megerősíti ezt a hagyományt, és elmondja, hogy Szent Heléna, majd később a császár is a barlangot pompás szentélylé alakították.

300. Özséb cezárei püspök írja, hogy Betlehemben számon tartják Jézus születési helyét.

A hagyományt megerősítette Szokratész, Szent Jeromos, Szozomenész és más egyházi író is.

326. Konstantin császár születés-bazilikát épített a "megszentelt hely" fölött, eltávolítva a ligetet.

384. Szent Jeromos vezeklés és bibliai tanulmányok céljából 36 évre ide telepszik.

521-530. A szamaritánus lázadók martaléka.

531. Jusztniánusz császár új fallal védi meg a várost, újjáépíti a leégett templomot, a bazilikát restauráltatja

614. A perzsa király, Chosroa megkímélte a templomot a mozaikjának köszönhetően. A perzsák nem nyúltak a bazilikához, mert a homlokzaton a háromkirályok ruházatában saját nemzeti viseletükre ismertek.

636. Az arabok nem pusztítják el. Omar kalifa a betlehemi barlangba ment imádkozni, de hitsorsosai számára előírta, hogy egyszerre maximum hárman imádkozhatnak ott, nehogy elvehessék a katolikusoktól.

836. A jeruzsálemi zsinat alkalmából írtak egy levelet, amiből tudjuk, hogy a bazilika homlokzatát a napkeleti bölcseket ábrázoló mozaik díszítette.

1010. Hakin meg akarta szentségteleníteni a szentélyt, de csodás erő (egy kéz) megakadályozta ebben.

1099. Tankréd keresztes lovag a betlehemiek kérésére elfoglalta a várost.

1101. I. Balduint Betlehemben koronázták királlyá. A Jeruzsálemi királyság 1099-től 1291-ig állt fenn, amikor a két utolsó keresztesek kezén lévő város is megadta magát a muszlim seregeknek. A latin királyság elején Dániel megcsodálta a bazilika mozaikjait és festményeit. Hasonlóképpen írt el-Edrisi, arab földrajzi író.

A 12. sz.-ban az egyik arab vezetőnek, Szaladinnak sikerült az addig megosztott iszlám világot a Szentföld elleni nagy hadjáratra egyesítenie. IV. Balduin (1174-1185) halála után a királyság vereséget szenvedett a hattíni csatában, majd 1187. október 2-án Szaladin seregei Jeruzsálemet is elfoglalják. A III. keresztes hadjárat területi nyereségei ellenére a város muszlim kézen maradt. Jeruzsálem eleste után a királyok Akkót tették meg fővárosuknak. A 13. század folyamán az újabb keresztes hadjáratok ellenére a királyság területe fokozatosan felmorzsolódott.

Az ázsiai szárazföldről 1291-ben kiszorítva a Lusignan-dinasztia utolsó jeruzsálemi királya, II. Henrik Ciprus szigetére vonult vissza. A Lusignan-dinasztia tagjai itt uralkodtak a 15. század végéig és továbbra is igényt tartottak a *Jeruzsálem királya* címre.

1110. Püspökség lett. Első püspöke Ascetin (vagy Anselin) volt 1110-1128.

1163. és 1173. közt a bazilika I. Amaury jeruzsálemi király és Comnenus Porphyrogeneta Manuel görög császár (1145-1180.) békülékenysége és segítsége folytán a templom teljes belső falfelületét festményekkel és aranyhátterű mozaikokkal borították be. Csak három maradt fenn megcsonkítva. Quaresmius és Melchior de Vogüé részletesen leírták ezeket. 1150 táján nagyon előrehaladott egyesülési tárgyalások folytak Jeruzsálem (Róma) és Konstantinápoly között teológiai és egyházpolitikai kérdésekről. Az egyesülés proklamálása a Jászolnál történt volna, ezért készült ez a csodaszép díszítés.

1187. Betlehem ismét muzulmán uralom alatt. A latin királyság bukása után az Ágostonrendi szerzetesek elhagyták a templomot, az pap nélkül maradt.

1192. Hubert Walter Salisbury érseke két papot és bennszülött papságot küldött.

A latin királyság vége – Egyébként elmondható, hogy a Jeruzsálemi Királyság jogszokásai megtévesztésig hasonlítanak az Aranybullában lefektetett elvekhez, ezen jogszokásokat pedig II. András minden bizonnyal megismerhette 1217-ben indított keresztes háborúja alkalmával. A hadjáratra elkísérték őt magyar főurak is, a források tanúsága szerint pedig ott tartózkodásuk során huzamosabb időt töltöttek a Jeruzsálemi Királyság nemeseivel – elképzelhetetlen, hogy ne ismerkedtek volna meg a helybéli jogokkal. A Szentföldre utazó magyar főurak között volt például Ugron királyi kancellár és kalocsai érsek valamint Tamás egri püspök, akik az Aranybulla aláírói között is szerepelnek. A körülmények tehát valószínűsítik, hogy a magyar nemesség sarkalatos jogainak alapjai a Jeruzsálemi Királyságban használatos jogelvekből kerültek átvételre. Ugyanilyen hatással lehettek ezek a jogelvek egyébként az angol *Magna Charta Libertatumra* is, szintén a keresztes háborúk közvetítésével.

1217. Thefmar a szentélyeket elhagyottan találta már.

1228-1244. A fegyverszünet értelmében Betlehem ismét a keresztenyeké. A szentélyek megnyíltak.

1243. A karizmiták kiűzték a keresztenyeket, mindent felgyújtva és lemészárolva. Elvonulásuk után telepedtek ide a ferencesek.

14. sz. elején görög püspökség. Modhaffer Rokn ed Din egyiptomi szultán megújítja az elődei által adott előjogokat.

A 15. sz. közepén Jó Fülöp burgundi herceg és IV. Edward angol király ólom adományával a ferencesek kijavították a bazilika tetőzetét.

1489. A szultán parancsára lerombolták a város falait, erődítményeit.

1517. A törökök elfoglalták Palesztínát, és a templomot a görögöknek adták.

1537. II. Szolimán flottája pusztulása miatt a ferenceseket 3 évre fogságba hurcolta.

1645-1669. A török-velencei háború alatt eltűnt a tetőzet ólom borítása. Beázás miatt tönkre ment a mennyezet és a mozaikok.

1661. Örmény püspöki székhely is létrejön.

1672. A görögök kijavíthatták a tetőzetet, de a mozaikot és a festményeket már nem lehetett megmenteni.

1757. A görögök erőszakkal elfoglalták a templomot, és a katolikusoknak csak a barlangban tarthattak meg némi előjogot.

1810. Az örmények elfoglalták a kereszthajó egyik ágát.

1834. A moszlimok fellázkodtak Ibrahim pasa ellen, aki büntetésből elpusztította a városrészüket.

1847. A betlehemi barlang csillaga eltűnt, és csak Franciaország és a török szultán határozott követelésére állították vissza a görögök a helyére.

Forrás: Mestermann: www.rieth.hu

A Betlehemi szentélyek

Kalocsa testvérvárosa, Betlehem városa Jeruzsálemtől nyolc kilométerre található, olyan közel, hogy akár a külvárosának is tekinthetnénk. A város 25 ezres lakosságát zömével arab keresztények alkotják, a dolgozók 20 százaléka a turizmus területén tevékenykedik. Miért?

A kicsiny várost évente két millió turista keresi fel – és nem is akármilyen: ez Jézus születési helye (Lk 2,6-7;Mt 2,1), emiatt pedig a zarándoklatok egyik kötelező célpontja. A születés helyén építették föl a gigantikus Születés Bazilikáját. A város további nevezetességei a Kis Jézus Tejbarlangja, és Szent Jeromos cellája, ahol a Vulgátát fordította.

A Születés Bazilikája

„Amikor Heródes király napjaiban Jézus megszületett a júdeai Betlehemben, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembé” (Mt 2,1)

Bár a római korban Hadriánusz császár római pogány istenek szobrai (Jupiter és Vénusz) helyezte a Születés helyére, viszont végül ezeket Nagy Konstantin császár a kereszténység felvétele után eltávolította, és 326-ban felépítette a Születés Bazilikáját. A templom jelenleg a római, a görög- és örmény-ortodoxokhoz tartozik és

Betlehem

méreteiben óriási, öthajós, egy erődítményhez hasonlítható. Legfontosabb látnivaló a benne található barlang, ahol Jézus született.

Betlehem városa 777 méter magasan fekszik a tengerszint fölött, ezért nagyon kellemes az éghajlata.

A város két halmon épült, amelyek szőlővel, olajfákkal ültetett teraszokban szállnak alá a völgyekbe. A nyugati halom a magasabb, ezen épült a bibliai Betlehem. A keleti halom alacsonyabb, de szélesebb, ezen található a Születés Bazilikája.

Betlehem nevének jelentése: Lahamu háza. Később héber szóként használva "kenyér háza"-nak fordították. Ősi város, már a pátriárkák történetében találkozunk vele. Később főképpen Dávid király törté-

nete kapcsolódik a városhoz, aki itt legeltette nyáját, itt írta szép zoltárait. Itt kente fel királlyá Sámuel próféta, innen hívta el az Úr, hogy népének pásztora, legnagyobb királya legyen.

A próféták – főképpen Mikeás – jövendölése szerint Betlehemből származik majd a Messiás. Lukács evangéliuma szerint a Dávid családjából származó Mária és József Betlehembe jönnek Názaretből,

amikor Augustusz császár népszámlálást rendel el birodalmában. Így született Jézus Betlehemben, a városon kívüli barlangistállóban.

Ezt a barlangot a keresztények mindig szent helynek tartották, és féltve őrizték emlékét az üldözések idején is. Amikor a keresztények szabadságot kaptak, Nagy Konstantin édesanyja, Szent Ilona fényes templomokat építtetett a Szentföldön.

Ekkor emelte a születés barlangja fölé a nagy bazilikát, amely ma a kereszténység egyik legrégebbi temploma. Ezért magán viseli évszázadok küzdelmes történetének nyomait. Eltűntek a nagy bejárati kapuk, a homlokzatán lévő mozaikok, amelyek a napkeleti királyokat ábrázolták. Amikor a perzsák 614-ben az egész Szentföldet feldúlták, templomait lerombolták, a Születés bazilikája csodával határos módon megmaradt. A hagyomány úgy tudja, hogy a perzsák a napkeleti király öltözetében felismerték saját népük történetét, és megkímélték a bazilikát.

A keresztények mindenkor nagy áhítattal keresik fel ezt az ősi bazilikát. Az előtte lévő teret Jászol térnek nevezik. Az éjféλι szentmisén ezen a téren vesznek részt a hívek, mert a Szent Katalin-templomba csak a papság és nagyon kisszámú hívő fér be. Maga a bazilika valóságos erődnek tűnik. Mindkét oldalról kolostorok veszik körül. Jobb felől a görögök és az örmények kolostora, bal felől pedig a ferencesek kolostora és vendégháza található. (Ezeket a kolostorokat zarándokok vagy turisták nem látogathatják). A templom bejárata előtt volt az átrium, s innen három nagy ajtó vezetett a narthexbe (előcsarnokba). A két szélső ajtót már régen befalazták, s a középsőn is csak egész alacsony nyílást hagytak, ezért csak meghajolva lehet bemenni rajta. Nagyon szép a hozzá fűzött "lelki magyarázat":

Isten Fia megalázta magát, amikor emberré lett, aki belép az ő templomába, szintén alázza meg magát, hajtsa meg a fejét. Az alacsony bejárati kapu azt akarta megakadályozni, hogy a törökök ne vezethessék be állataikat a bazilikába.

A csupasz, sötét narthexből egy ajtón át jutunk be az 54 méter hosszú és 26 méter széles bazilikába, amelyet a négy oszlopsor öt hajóra oszt. A márvány oszlopfők korinthusi stílusban készültek. Ezek az oszlopok és a padlón csapóajtóval védett mozaikok emlékeztetnek

a régi templom pompájára. Az oszlopsor tetején fagerendázat húzódik.

A XII. században mozaikokkal és festményekkel díszítették a falakat, de ezekből csak három maradt ránk, igen rossz állapotban. Ezeket a képeket a Rómával való kibékülés gondolata sugallta: ebben az időben komolyan tárgyaltak a keleti és nyugati egyház egyesüléséről, amely azonban nem valósult meg. A főhajó végén bizánci stílusban épített, gazdagon aranyozott, színpompás ikonosztáz áll. A főoltár és a kereszthajó déli ága a bizánci, az északi ág az örményeké. (A ferenceseknek – latinoknak – nincs részük a bazilikában, ezért van az éjféli mise a bazilika mellett épült Szent Katalin-templomban.)

A templom szíve a Születés barlangja. A kórus két oldaláról egy-egy lépcső vezet le a puha mészkösziklába vájt barlangba, amely majdnem téglalap alakú, 12 méter hosszú és 3 méter széles. Padlóját és falait szép márványlapok fedik. A sötét barlangot 53 lámpa vi-

14 ágú csillag a születés helyén

lágítja meg (ezek közül 19 a ferenceseké, ők gondozzák őket, a többit a görög és örmény szerzetesek). Jézus születésének helyén ezüstcsillag látható a következő felirattal: Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est (Itt született Jézus Krisztus Szűz Máriától).

Szent Lukács evangéliuma szerint Mária jászolba fektette az újszülött gyermeket. A barlang délnyugati részén találjuk három lépcsővel mélyebben a falba vájt jászolt. Az ezüstlemezrel fedett fájászolt a XII. században Rómába vitték, és ma a Santa Maria Maggiore bazilikában található. A jászol mellett van egy oltár, amely a napkeleti bölcsek emlékére készült. Ők a pogányokat jelképezik, míg a pásztorok a választott nép hű fiait.

A születés barlangja mellett több barlang is található, amelyeket kápolnává alakítottak át. Az első kápolnát Szent József tiszteletére szentelték, a második barlang az Aprószentek kápolnája, a harmadik pedig Szent Jeromos cellája volt. A nagy egyházatyja ebben a barlangban élt, és itt fordította le a Szentírást latin nyelvre. Ezekben a kápolnáknak lehetnek résztvevői a szentmisén a zarándokok.

Bármikor is látogat el valaki Betlehembe, ott mindig karácsonyt ünnepelhet. Ha feljövünk a barlangokból, felkereshetjük Szent Katalin templomát, amely egybeépült a Születés bazilikájával. Ez Betlehem plébániatemploma, s ebben a templomban tartják az éjféλι szentmisét. Ide - mint említettem - csak a papság fér be, a hívek a téren nagy képernyőkön követhetik a liturgiát.

A Születés bazilikája történelme során sok viszontagságot látott. 529-ben a szamaritánusok dúlták föl a templomot. Jusztiniánusz császár újra rendbe hozta a bazilikát és a kolostorokat. A perzsa inváziót 614-ben átvészelte a templom. A hozzá fűződő hagyományt már említettük. Csodával határos módon menekült meg a bazilika 1009-ben, Hakim kalifa idejében, aki a Szentföld templomait leromboltatta. Volt idő, amikor a templom tetőzete teljesen megrongálódott, ezért a freskók és mozaikok szinte mind elpusztultak.

Forrás: magazin.ujember.katolikus.hu

Barlang vagy jászol?

A Bibliából tudjuk, hogy József a családjánál keresett szállást, azonban a “nagyszoba” tele volt a ház lakóival, József emiatt az istállóban húzódott meg Máriával. Az istálló viszont barlang volt, amit az a palesztin hagyomány bizonyít, hogy a házakat barlangok elé építették, vagy a barlangot beleépítették a házba.

Milyen más barlangokat találunk még itt?

Szent József kápolnája, amit annak emlékére emeltek, hogy az Angyal itt figyelmeztette Józsefet: *“Kelj föl, vedd magad mellé a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba: Maradj ott, amíg nem szólok neked!”* (Mt 2,13)

Szent Jeromos cellája: A hagyomány szerint ebben a cellában készültek a Szentírás kommentárai és híres fordítása, a Vulgáta.

A Kis Jézus tejbarlangja

300 méterre található a Születés bazilikájától. Könnyű fehér tufából készült. A legenda szerint itt pihent meg Mária a gyermekkel, és a lecsöppenő tej fehérítette meg a sziklát

Forrás: <http://izraelben.com>

A betlehemi láng

A Betlehemi láng története a 11. századig nyúlik vissza, mikor II. Orbán pápa felhívására az olaszországi Firenzéből fiatal lovagok csoportja csatlakozva a keresztes hadjáratához Jeruzsálembe ment. Azzal a céllal, hogy a reményt jelképező békelángot elhozzák városuk lakosainak.

Az utolsó békeláng Krisztus szülőhelyéről – Visszatérésüket a pápa már nem élte meg, a lovagok ugyanis három évvel később, 1099-ben épp karácsony előtt érkeztek csak vissza Firenzébe, az út viszontagságaitól megtörve. A békelángot a helyi katedrálisban helyezték el, az emberek innen vitték tovább saját otthonaikba. Ez volt a középkor első és utolsó békelángja, amelyet egyenesen Krisztus szülőhelyéről hoztak.

Ausztriából indult újra útjára – A Betlehemi láng újkori története a szomszédos Ausztriában kezdődött 1986-ban. Valójában nem a cserkészek indították újra útjára, akik azóta is az egész világon terjesztik, hanem Linz város egyik televíziós karácsonyi műsorának alkotói. Akik ezzel próbálták felhívni az emberek figyelmét egy sérült gyerekek megsegítésére szervezett rendezvényre.

Karácsony előtt egy mozgássérült fiút küldtek repülőgéppel Betlehembe, aki a Jézus Születése-bazilika öröklángjából hozott gyertya fényével tért vissza Linzbe. Két évvel később az esemény Ausztria határain kívülre is eljutott, az osztrák televízió szerte a világon sugározta a Betlehemi láng meggyújtásáról szóló híradását. Ekkor a lán-

got egy kambodzsai menekült kisfiú hozta el, aki Ausztriában talált új otthonra.

1989 karácsonyán a hagyományt a helyi cserkészek folytatták, akik a lángot a posztkommunista országokba is elvitték, így az akkori Csehszlovákiába is a prágai Szent Vencel térre. A Betlehemi békeláng először 1990-ben jutott el Szlovákiába a szlovák cserkészek jóvoltából.

Itthon is hagyománya van – Idén a reményt, szeretetet és békét megtestesítő lángot a szlovák cserkészek a nemzetközi lángátadó ökumenikus ünnepegről, a bécsi Neusimmering plébániatemplomból hozták el, és december 13-án a poprádi Szent Egyed téren adták át Andrej Kiska köztársasági elnöknek.

A Békeláng december 12-én a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség (SZMCS) közvetítésével érkezett meg a Felvidékre szintén egyenesen a bécsi lángátadóról, majd december 13-án Komáromból indult útjára Dél-Szlovákia magyar lakta vidékeire. A SZMCS immáron 24. alkalommal vesz részt a békeláng terjesztésében, a hagyomány gyakorlatilag egyidős a szervezettel.

Magyarországon a Betlehemi Békeláng a Magyar Cserkészszövetség jóvoltából a budapesti Sziklatemplomból indult országos körútjára szintén a bécsi lángátadó másnapján.

Forrás: <http://www.korkep.sk>

A betlehemi jászol

Amikor ott voltak, eljött az ideje, hogy szüljön, és megszülte elsőszülött fiát. Pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson. (Lk 2,6-7)

Pásztorok tanyáztak a vidéken kint a szabad ég alatt, és éjnek idején őrizték nyájukat. Egyszerre csak ott állt előttük az Úr angyala, és beragyogta őket az Úr dicsősége. Nagyon megijedtek. De az angyal így szólt hozzájuk: "Ne féljete! Íme, nagy örömet adok tudtul nektek és az lesz majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltó nektek, Krisztus, az Úr, Dávid városában. Ez lesz a jel: Talál-

tok egy jászolba fektetett, bepólyált gyermeket." (Lukács III., Lk.2.2 – Lk. 2-12.)

A jászol az Újszövetségben az újszülött Messiás fekvőhelye: Mária a gyermekésgtörténet tanúsága szerint Jézust születése után jászolba (*fatné*) fektette. A jászol a pásztorok számára újszülött Messiás jele az angyal szava szerint (*Lk 2,12*). - *Szent Jeromos* egy karácsonyi beszédében sajnálkozva mondta (*Anecdota Maredsolana* III. 2), hogy az agyagjászolt (*luteum praeseptium*) a betlehemi barlangból, ahol a hagyomány (Jusztinosz, Jakab-ősevangélium, Origenész) szerint Jézus született, egy arany- és ezüstjászollal cserélték föl. Eszerint Jézus jászlát úgy képzelhetjük el, hogy egyik felét a barlang sziklafalába vágják bele, a másik felét agyagból építették hozzá, ahogy ez néhány palesztinai barlangban ma is látható.

A hagyomány szerint Jézus jászlának 5 deszkája Rómába került és a Samta Maria Maggiore bazilikában őrzik. A bazilikának már I. *Theodor* pápa (ur. 642-649) óta *Santa Maria ad Praesepe* [a Jászolos Szűz Mária templom] volt a neve. Valószínűleg III. *Szixtus* pápa (ur. 432-440) óta volt másolata a betlehemi barlangnak a Santa Maria Maggioréban, de a jászolereklyét kifejezetten csak V. *Márton* pápa (1417-1431) említi egy leltárban. – Az első jászolt Asszisi Szent Ferenc 1223 karácsonyán Greccióban állította föl, hogy alkalmat adjon az ember számára a megtestesülés misztériuma fölötti szemlélődésre. Idővel a jászol a betlehemezés, ill. a templomokban, házaknál, tereken karácsonykor fölállított *betlehemek* központi része lett.

A jászol a *Krisztus születése*-képeken általában a kép középpontjában áll, nagy fényességben, ill. az égből jövő fénysugárban, fölötte angyalok. Az eredetileg sziklafalba vágott mélyedésnek megfelelő jászolt a képeken kőből, fából, agyagból készített vagy fonott tetőként ábrázolták. (*Katolikus Lexikon*)

Nagy Konstantin (I. Constantinus) nevéhez fűződik a kereszténységgel szemben meghirdetett vallásbéke, a 313-as mediolanumi ediktum. A 325-ben Nagy Konstantin császár által összehívott níceai zsinat tisztázta Jézus isteni lényegének kérdését, és e hittétel elfogadásával sikerült megvalósítani a keresztény egyház teológiai egységét.

A krisztusi tanok hamarosan a császári házon belül is követőkre találtak. Noha Nagy Konstantin élete végéig áldozott Róma isteneinek, és csak a halálos ágyán vette fel a keresztény szentségeket, anyja, Szent Ilona (Flavia Iulia Helena) császárné már a 4. század fordulója körül megtért. Konstantin ugyanis, amikor Diocletianus császár lemondása után 306-ban trónra került, magához vette az apja, Constantius Chlorus, Diocletianus társuralkodója által elűzött anyját, akit a *nobilissima femina* (a legnemesebb asszony) címmel ruházott fel, és akit megbecsülése jeleként 325-ben augusztává, császárnővé tett. A mélyen vallásos Ilona 326-ban a Szentföldre látogatott, hogy beutazza az általa rajongva szeretett Jézus életének egykori helyszíneit. A császárnő ügybuzgalma arra is kiterjedt, hogy szentföldi útján összegyűjtse a Mester életéhez fűződő szent ereklyéket.

Szent Ilona

Hosszabb jeruzsálemi tartózkodása idején Szent Ilona parancsára így többek között aprólékosan átkutatták a Golgotát is, ahol három kereszt maradványaira találtak. Ezekről azt hitték, hogy Jézus és a két lator keresztje, miután az egyiket megérintette egy beteg asszony, és meggyógyult.

A császárnő látogatást tett Jézus szülővárosában, Betlehemben is. A sziklaüreg fölé, ahol a bibliai tanítás szerint Jézus megszületett, templomot építtetett. A 4. századtól élő hagyomány szerint ugyanitt sikerült megtalálnia a csecsemő Jézus egykori jászának deszkamaradványait is, melyeket a császárnő magával vitt Rómába.

A Jézus bölcsőjének tartott jászol maradványai Róma Vatikánon kívüli legnagyobb és legrégebbi ókeresztény bazilikájába, az 5. század elején épült Santa Maria Maggiore bazilikába (Basilica Papale di Santa Maria Maggiore) kerültek.

Ez a templom azért épült itt, mert a legenda szerint Libériusz pápának álmában megjelent Szűz Mária, aki felszólította Róma püspö-

két, hogy építsen templomot az emlékére ott, ahol a következő nap reggelén hóleplet fog találni az örök városban.

Másnap rendkívül szokatlan módon – lévén augusztus –, valóban vékony hólepel borította be az Esquilinus-domb egy részét. A késő-antik bazilikát itt építették fel az 5. század elején, és ugyancsak itt helyezték el egy díszes ezüstkeretes üvegládában a betlehemi jászol famaradványait is.

A gyönyörű műemlék-templom a betlehemi jászol maradványával együtt Róma egyik legnépszerűbb turisztikai látványossága.

Betlehemezés, betlehem

A karácsonyi esemény legbeszédesebb szimbóluma a jászol, melynek története hosszú évekre nyúlik vissza. (A magyar nyelvben – a legtöbb nyelvtől eltérően – nem a „jászol”, hanem a „betlehem” kifejezés honosodott meg.)

A ferences rend megalapítója, Assisi Szent Ferenc 1222 karácsonyán Betlehemben járt. A püspökre olyan nagy hatással volt a karácsonyi liturgia, hogy hazatérvén a pápához fordult engedélyért, hogy a következő esztendőben ő is hasonlóképpen ünnepelhesse meg a karácsonyt. Szent Ferenc egy barlangot béleltetett ki szalmával, ahová jászlat állított, élő állatokkal és ott tartotta prédikációját a híveknek.

Az első igazi jászlat azonban Arnolfo di Cambio készítette 1283-ban Rómában a Santa Maria Maggiore bazilikában.

Az ötlet aztán gyorsan terjedt az európai városokban. Sok jászol a főszereplőket kiegészítve hétköznapi jeleneteket, mesterségeket is bemutatott. A hagyományos betlehemben a Szent Családon kívül a pásztorok, a háromkirályok és az angyalok is jelen vannak.

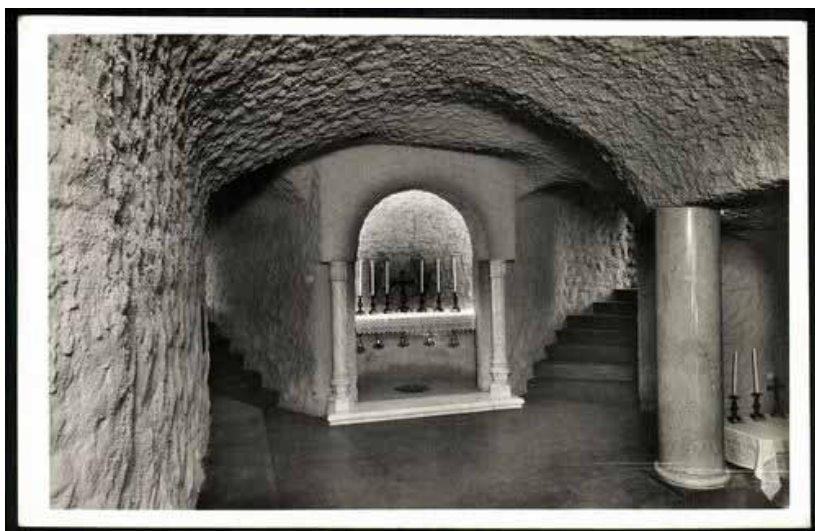
Hazánkban is elterjedt szokás a betlehemezés, amelyet december 24-e délutánján játszanak. Ezen a napon felidézik Jézus születésének körülményeit a Bibliából ismertek szerint.

Eleinte felnőtt férfiak elevenítették meg a történetet, az elmúlt esztendőben már kisfiúk játsszák. A játék végén jókívánságokkal búcsúznak el a háziaktól, akik köszönetképpen megajándékozzák őket.

(Forrai Tamás, www.kapcsolat.hu)

Betlehem látképe

A Születés barlangja díszek nélkül

A jászol helye

